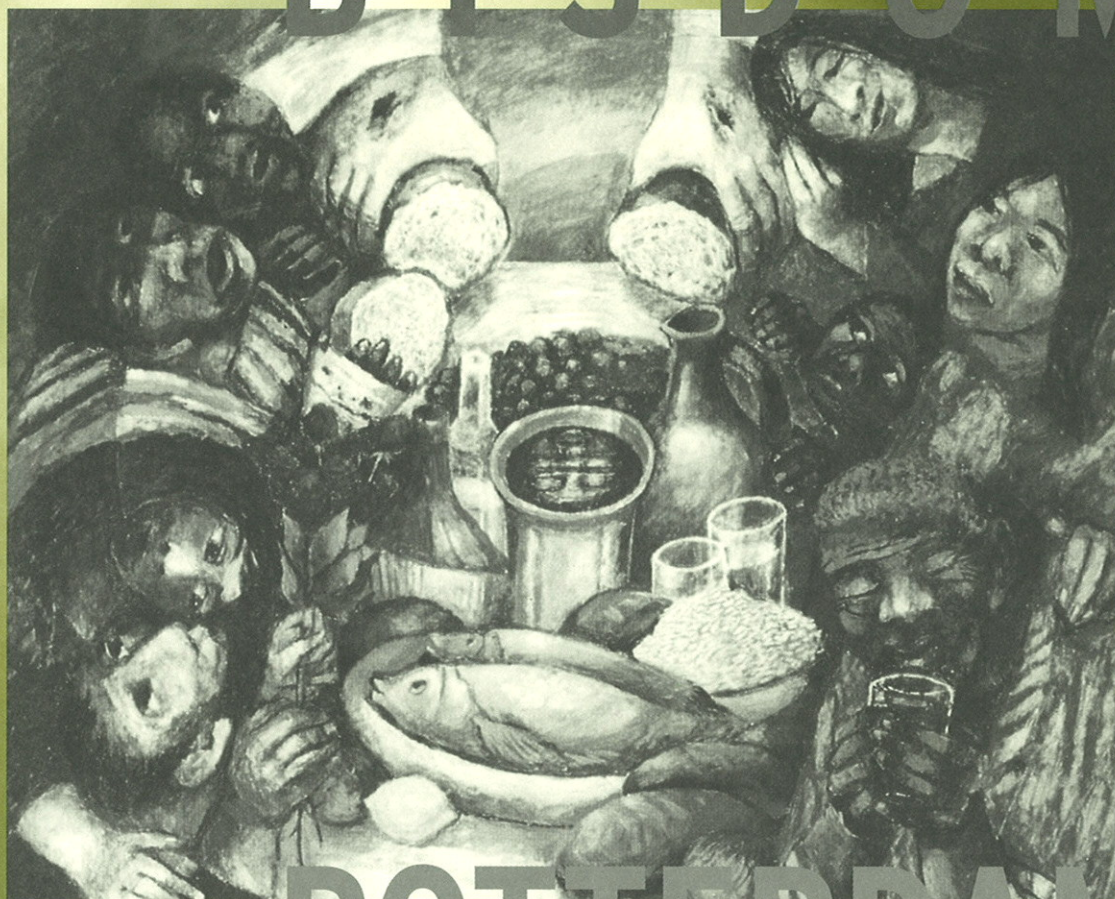

WERKEN AAN EEN WERELD
DIE TOEKOMST HEEFT

B I S D O M

ROTTERDAM

Beleidsnota
over de missionaire opdracht van de kerk
in het bisdom Rotterdam

omslag

"Hoffnung den Ausgegrenzten" von Sieger Köder
ausschnitt aus dem Misereor-Hungertuch 1996

Bisdom Rotterdam

Koningin Emmaplein 3
3016 AA Rotterdam
Tel: 010 - 436 28 88
Fax: 010 - 436 71 90

INHOUD

Voorwoord

1. In de wereld gezonden	pag. 7
2. Het hart van onze missie	pag. 12
3. Wegen van missie	pag. 15
4. Missionair beleid van de Diocesane Missieraad	pag. 24
5. Missie als opdracht van de gehele geloofsgemeenschap	pag. 29

VOORWOORD

Omwille van de toekomst van vitale en levensvatbare geloofsgemeenschappen in het bisdom Rotterdam is de afgelopen jaren veel aandacht uitgegaan naar het proces van herstructurering en samenwerking. Toch staat dit proces van reorganisatie en schaalaanpassing - zo schreven we eerder - uiteindelijk in het kader van versterking van de missionaire dynamiek van onze kerkgemeenschap als Volk Gods Onderweg. Het krachten bundelen dient krachten vrij te maken voor onze missie in en vanuit de samenleving van Zuid-Holland. Met de nota *Werken aan een wereld die toekomst heeft* wordt nadere invulling gegeven aan de missionaire opdracht in het bisdom Rotterdam. Daarmee is deze nieuwe nota te beschouwen als één van de bouwstenen voor de kerkvisie 2000.

Directe aanleiding voor het schrijven van deze nota was de nieuwe situatie die ontstond na de verhuizing in 1994 van het Diocesaan Missiesecretariaat van het oude adres aan de Stationsweg in Den Haag naar het Diocesaan Pastoraal Centrum (DPC) in Rotterdam. Een periode waarin het Missiesecretariaat en de Diocesane Missieraad (DMR) een enigszins eigen bestaan leidden, werd afgesloten. Vanaf dat moment is welbewust gekozen voor een consequente integratie van missionair beleid en dienstverlening in het bisdom Rotterdam. Het Diocesaan Bestuurscollege (DBK), de Diocesane Missieraad en het bestuur van het Diocesaan Pastoraal Centrum hoopten hiermee tevens de dienstverlening door het Missiesecretariaat voor de toekomst veilig te stellen.¹ De voorliggende beleidsnota, samengesteld door de leden van de Diocesane Missieraad en de medewerkers van het Missiesecretariaat met steun van het DPC, is reeds zelf het product van de nagestreefde samenwerking en wisselwerking.

Met deze nota wordt allereerst beoogd inspiratie en richting te geven aan het werk op het vlak van Missie, Ontwikkeling en Vrede (MOV). Een belangrijk instrument zijn daarbij de MOV-groepen, waarvan er in ons bisdom ruim 170 actief zijn. Het zou goed zijn als MOV-groepen en andere kerkelijke werkgroepen deze nota gebruiken als een discussiestuk en als middel om zich te bezinnen op hun eigen missionaire spiritualiteit en activiteiten op het gebied van bewustwording en fondsenwerving. Hopelijk ervaren zij deze nota als een steuntje in de rug bij hun niet aflatende inzet voor een wereld die toekomst heeft.

Tegelijk kan deze nota een aanzet geven tot een bisdombrede bezinning op en gesprek over het missionaire karakter van het kerkelijk leven. Vanouds laten zich vier grond-elementen van kerk-zijn onderscheiden: liturgie, verkondiging, dienst en gemeenschap. Elk van deze vier kernfuncties, waardoor de Kerk wordt opgebouwd, heeft een noodzakelijke missionaire dimensie, in de zin van 'naar buiten gerichtheid'. Liturgie zou ook op onthaal gericht moeten zijn, verkondiging zou begrijpelijk moeten zijn voor mensen van buiten, de dienst zou niet alleen op mensen van binnen gericht moeten zijn en de opbouw van de gemeenschap vraagt om lokale, regionale en mondiale dwarsverbanden. Als men de openheid en zorg naar buiten mist, mist men het missionaire in de kerk. Missie vraagt aandacht voor het grensoverschrijdend bezig zijn. Missie kijkt met vragen van buiten naar binnen. Het zijn deze vragen die via de missionaire agenda niet alleen op het bordje worden gelegd van de plaatselijke gemeenschappen en haar groepen maar evenzeer van de diocesane kerk en haar beleidsorganen. Ze maken het MOV-werk niet altijd tot een makkelijke, maar wel boeiende en uitdagende opdracht.

Deze nota wordt gepresenteerd op 12 september 1998, de dag waarop wij in ons bisdom het feest van de Heilige Laurentius vieren. De Heilige Laurentius, diaken en martelaar, is patroon van ons bisdom. Zijn inzet voor de Blijde Boodschap van het Rijk Gods moge ons allen inspireren en tot voorbeeld strekken.

Moge deze nota dienen tot een verdere intensivering van het geloof en van de inzet voor het Evangelie in en vanuit ons bisdom, als deel van de Wereldkerk, ten dienste van de wereld die toekomst heeft.

Diocesaan Bestuurscollege

A.H. van Luyn sdb	bisschop van Rotterdam
W.J.M. van Paassen scj	vicaris generaal
J.Th.M. van Baardewijk	vicaris episcopalis
H.A. Verbakel	vicaris episcopalis
J.C.G.M. Bakker	algemeen econoom

Rotterdam, 10 augustus 1998

1 IN DE WERELD GEZONDEN

De tijden zijn grondig veranderd; ook op missionair gebied. Wie vroeger over 'missie' sprak, dacht allereerst aan missionarissen die het geloof verkondigden aan mensen en culturen die ons volkomen vreemd zijn. Tal van parochiële groepen waren in de weer om voor 'onze missionarissen ginds' een geestelijke en materiële thuisbasis te zijn. Begin jaren zestig werkten meer dan 8600 Nederlanders - ongeveer een op de vijfhonderd katholieken - als missionaris. Nederland, met eertijds 12 miljoen bewoners, leverde ongeveer een vijfde van de missionarissen!

Aan het einde van de twintigste eeuw is het aantal missionarissen vanuit het Westen sterk afgenomen. Er zijn 'ginds' op heel wat plekken lokale kerken van de grond gekomen met eigen bisschoppen, geestelijken en geloofsgemeenschappen. De gemeenschap tussen de kerken wereldwijd leidt tot een levendige uitwisseling van mensen en ideeën en stelt indringende vragen aan elkaars kerk- en christen-zijn, over en weer. En ingrijpende veranderingen in de westerse samenleving hebben er in snel tempo toe geleid dat de kerken 'hier' inmiddels zelf tot een minderheid geworden zijn. Dit alles geeft aanleiding genoeg om ons te bezinnen op de vraag: "Missie: wat, waarom en waartoe?"

1.1 Veranderde context

Europa is ongetwijfeld het meest gesecculariseerde continent.² Het secularisatieproces is vrij complex en duidt op diverse processen in de samenleving. Zo wordt er onder meer mee aangeduid dat het geloof zijn invloed op het bestaan in zijn geheel verloren is. Het geloof is naast andere activiteiten komen te staan als een bijzondere activiteit, goed voor sommigen en niet voor anderen. Wetenschap, onderwijs, arbeid en vrije tijd staan niet meer rechtstreeks in verband met godsdienst. Godsdienst wordt naar het strikt afgebakende gebied van de ultieme zingeving verwezen. En zelfs daar is er sprake van concurrentie: een aantal ideologieën gedragen zich als godsdiensten. De secularisatie leidt tot een toenemende individualisering en pluriformiteit. In de gesecculariseerde samenleving zijn respect voor de eigenheid van de individuele persoon en onderlinge verdraagzaamheid belangrijke maatschappelijke waarden om te overleven. Indien dat echter omslaat in individualisme en onverschilligheid bestaat het risico dat het relationele met God, de spiritualiteit, en met de medemens, de solidariteit, verloren gaan.

De term secularisatie wordt ook gebruikt om de groeiende afstand tussen het sacrale en het seculiere te benoemen. Het sacrale wordt minder relevant in het leven van elke dag. Grote groepen gedoopten zijn van het christelijk geloof vervreemd geraakt en laten zich in hun bestaan steeds minder leiden door Christus en zijn evangelie. Deze vormen van secularisatie verbreiden zich over de hele wereld en roepen een aantal vragen over missie op.

De moderne maatschappij die uit zichzelf geneigd is de godsdienst als irrelevant te beschouwen of, in het beste geval, naar een strikt afgebakend terrein te verwijzen, wordt op haar beurt bevraagd. Meer en meer mensen, vooral jongeren, stellen vast dat het moderne denken zelf gefaald heeft. Tegenover de idee van de vooruitgang wordt gesteld dat de mens de natuur niet mag domineren, laat staan uitbuiten, maar dat hij in harmonie moet leven met zijn omgeving. Nieuwe religieuze bewegingen zoals *New Age* sporren daarmee en stellen opnieuw de vraag: waarom leven wij? Deze bewegingen vormen een uitdaging voor de Kerk. Is zij nog profetisch genoeg en durft zij duidelijk stelling te nemen? Vooral jonge christenen wensen dat de Kerk zich duidelijker zou profileren. Dat betekent niet dat zij pleiten voor een terugkeer naar het verleden. Zij zijn wel bereid te luisteren naar degene die ook naar hen kan luisteren. Mensen die op zoek zijn naar de zin van het leven verwachten geen neutraal onderricht, wel een geëngageerd getuigenis dat op een doorleefde spiritualiteit gegrondvest is. Zij verwachten van christenen dat ze vanuit hun concrete levenswandel een waardevol antwoord geven op de vraag: waarom leven wij? Een antwoord dat teruggrijpt op het concreet gestalte geven aan de boodschap van het Evangelie in het leven. Er liggen dus nog kansen en mogelijkheden voor missie in Europa.

1. 2 Het nieuwe missiebegrip

Op het Tweede Vaticaans Concilie is er binnen onze kerk geprobeerd tot een nieuw verstaan en verwoording van 'Missie' te komen. Dit Concilie bracht missie weer terug tot de oorsprong. Beklemtoond werd dat missie een deelname is aan de zending die Christus ontving van zijn Vader, - een zending in deze wereld.³

De bisschoppelijke brief *Een nieuw missionair tijdperk* omschrijft missie daarom als volgt: *Missie is deelnemen aan Gods bevrijdend handelen in de geschiedenis van de mensheid en in het leven van de enkeling, in de verwachting van Zijn Rijk.*⁴ Zo verstaan beperkt missie zich niet tot de zogenaamde missielanden ginds, maar houdt het een opdracht voor de gemeenschap van gelovigen hier in. *De komst en de verwerkelijking van Gods Rijk*

*hebben te maken met heel de mens, en met alle mensen. Geen enkel aspect van ons menselijk bestaan blijft ongenoemd en ongemoeid, wanneer de zending van Jezus wordt ontvouwd en wanneer de Kerk haar missie volledig behartigt.*⁵ In missie gaat het dus uiteindelijk om de voortgang van Gods plan, Gods bedoeling met de wereld. Missie is meewerken aan de komst van het Koninkrijk Gods: werken aan een wereld die toekomst heeft.

Dit nieuwe verstaan van het missiebegrip stelt ons voor een geweldige opdracht. Het daagt ons uit om in de tekenen van de tijd te ontdekken waar Gods liefdevol handelen met de wereld bezig is en de plaatsen van onheil op te sporen van Gods afwezigheid.⁶ Bovendien roept het ons op om een gevecht te leveren tegen de machten die uit zijn op chaotisering en onheil en zelf ons steentje bij te dragen aan de komst van Gods Koninkrijk.

Als mensen met een missie komen we in beweging - en vormen we een beweging - om wereldwijd te werken aan een wereld die toekomst heeft, aan het dichterbij brengen van Gods Rijk. Want Gods Woord is niet abstract. Het komt als een kracht van heelheid en bevrijding: Goed Nieuws in déze wereld. Tegelijkertijd mogen we blijven geloven dat de toekomst niet van ons afhangt. De zending in de wereld bestaat er juist uit dat we als kerk leven uit Gods belofte en liefdevolle zorg. Missie vindt daar plaats waar we deze belofte, deze Goede Boodschap, uitdragen en concreet belichamen.

1. 3 Nieuwe werkerterreinen

Missie of zending is historisch bepaald en wordt beïnvloed door sociaal-economische omstandigheden en door de culturele achtergrond van een gemeenschap. Missie is niet los te zien van de wereld waarop ze gericht is. Wat vroeger onder missie verstaan werd, krijgt nu nieuwe accenten en aanvullingen. Er komen nieuwe missionaire werkkringen bij: de grote steden waar de maatschappelijke problemen zich lijken op te hopen, de leefwereld van de jongeren en de daarmee verbonden subculturen, situaties van migranten en vluchtelingen en situaties van armoede, onrecht en onderdrukking. Maar ook op andere vlakken liggen er nieuwe missionaire uitdagingen: de wereld van de moderne (massa)communicatie, het gebied van de vrede, de ontwikkeling en bevrijding van de volken, de rechten van minderheden, de positie van vrouwen en kinderen, het behoud van de schepping. En wat te denken van die andere sectoren die zulke grote invloed hebben op het moderne leven: de wereld van kunst en wetenschappen, het terrein van de internationale betrekkingen, nieuwe stromingen van ascese, meditatie en gebed.

Al deze gebieden, kringen en milieus lenen zich evenzeer voor missionaire activiteiten in de vorm van viering, getuigenis, dienst en gemeenschap.⁷

1. 4 De Schrift herlezen

De veranderende wereld waarbinnen de kerk haar zending vervult, nodigt ons, christenen, uit tot een bezinning op eigen identiteit. Nu oude zekerheden verdwijnen en nieuwe ervaringen zich aandienen, is het goed de Schrift te herlezen en te ontdekken dat de weerstanden bij ons gehoor ook aanwezig waren bij de oorspronkelijke toehoorders.

In de *Handelingen* lezen we dat de apostelen, door vervolging uiteen gejaagd, rondtrokken om het Goede Nieuws te verkondigen (Handelingen 8,4). Pas gaandeweg en in zekere zin noodgedwongen kwamen ze de wereldwijde dimensie van hun zending op het spoor. De concrete invulling van hun opdracht is afhankelijk van de omstandigheden waarin ze zich bevinden; juist daarin ontdekken ze de richting die God hen wijst. We lezen verhalen over enthousiaste predikers met een even enthousiast publiek, maar ook gebeurt het dat mensen weigeren hen als getuigen te ontvangen en door omstandigheden gedwongen trekken ze verder. In dit alles zien zij aanwijzingen van de Geest (Handelingen 16,6-7; Romeinen 11, 25-35).

Vandaag maken ook wij deel uit van een samenleving waar niet iedereen vanzelfsprekend naar ons luistert. Ook wij ervaren wat in het Nieuwe Testament staat beschreven: de concrete invulling van de missieopdracht van de kerk wordt beïnvloed door omstandigheden en door de houding van mensen tot wie wij ons richten. Wil het Evangelie tot resultaat leiden, dan zal zij in gesprek gebracht moeten worden met de cultuur van de bestaande samenleving. Gaandeweg komen ook wij in onze eigen samenleving in contact met andere godsdienstige en humanistische tradities, die een respectvolle benadering verdienen. Daarbij willen we anderen niets opleggen, wel voorleggen. De Kerk eerbiedigt de mensen en de culturen en houdt halt voor het heiligdom van het geweten.⁸

1. 5 Nieuwe verhoudingen

Waar ter wereld ook, de missionaire opdracht behoort tot de eigen verantwoordelijkheid van iedere lokale kerk; daarbij kan zij de hulp van andere kerken gebruiken. Missie kan dan ook niet meer alléén gezien worden als het wegtrekken uit eigen land om elders het Goede Nieuws te brengen. De nieuwe verhouding tussen de lokale kerken van Oost en West, Noord en Zuid, vraagt om onderlinge ontmoeting en wederzijdse ondersteuning op basis van

solidariteit en gelijkwaardigheid. Door de nieuwe verhouding tussen de kerken leren we ook dat een groot aantal zaken waarin het Noorden domineert heel wat problematischer liggen dan we altijd gedacht hebben. De kerken in het Zuiden confronteren ons met indringende vragen over ons koloniale verleden, de inrichting van de economie, onze spiritualiteit en onze levensstijl. Ongetwijfeld zal een dergelijke uitwisseling van mensen en middelen bijdragen tot nieuwe inspiratie en uitstraling van ons pastoraat en kerk-zijn.

2 HET HART VAN ONZE MISSIE

Waarom (nog) missie? Wat onderscheidt de kerk van andere maatschappelijke organisaties en groepen die zich richten op de noden van de mens? Wanneer wij, in het bisdom Rotterdam, een eigen beleidsvisie willen formuleren, zullen wij ons bewust moeten zijn van de specifieke uitgangspunten die kenmerkend zijn voor de zending van de Kerk. Wat is eigenlijk het hart van de missie?

2.1 Missie als communicatie van het Rijk Gods

Missie is communicatie van het visioen van het Rijk Gods. Het Koninkrijk Gods is het allesomvattend beeld van een wereld die toekomst heeft: de wereld die God op het oog heeft. Een wereld waar vrede, gerechtigheid en heelheid van de schepping heersen. In het visioen van het Rijk Gods schuilt de belofte dat eens de mens weer in harmonie met zichzelf zal zijn, met zijn medemens, met de natuur en met God zelf. In het boek Openbaringen lezen we: *Hij (God) zal alle tranen uit hun ogen wissen, en de dood zal niet meer bestaan; geen rouw meer, geen gewezen, geen smart zal er zijn, want al het oude is voorbij* (Apokalyps 21,4).

Het Koninkrijk Gods is belofte maar ook opdracht. De totstandkoming van het ideaal veronderstelt de inzet van mensen voor een wereld die toekomst heeft. Vanuit het geloof in het evangelie van Gods Koninkrijk worden wij opgeroepen - samen met anderen - recht te doen aan de meest wezenlijke relaties in het leven - die met God, die met de medemens, die met de natuur. En omgekeerd, waar deze fundamentele relaties onrecht wordt aangedaan, zijn we gehouden tot herstel van betrekkingen of tot bemiddeling daarin. Missie als communicatie van het Rijk Gods vraagt derhalve onze inzet voor gerechtigheid en verzoening.

2.2 Het hart van onze missie

Als christenen geloven we dat het Rijk Gods al vervuld is in de persoon van Jezus Christus en onder ons aanwezig is. In zijn woorden en werken heeft Hij ons getoond hoe het Rijk Gods eruit kan zien. Daarbij heeft Hij een bijzondere voorkeur aan de dag gelegd voor de armen en ontrechten. Reeds aan het begin van zijn zendingswerk verklaart Hij te zijn gezonden om aan de armen de Blijde Boodschap te brengen (Luc. 4,18). Door de nabijheid te zoeken van al degenen die aan de rand van de samenleving staan, brengt Hij het evangelie in praktijk.

Door met de uitgesloten te eten geeft Hij hen een ervaring van bevrijding. Zijn solidariteit met de lijdende mens - ten einde toe - mag dan ook worden verstaan als een teken dat het Rijk Gods gekomen is (Mt 12,28).

Jezus verkondigt een liefdevolle God, die omziet naar alle mensen, die niemand uitsluit en die overal gekend wil zijn. Liefde tot God en liefde tot de ander zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. *U zult de Heer uw God liefhebben met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw verstand en U zult uw naaste liefhebben als uzelf* (Mt. 22, 36-40). Het is deze Jezus - als profeet van het Rijk - van wie wij op onze beurt belijden, dat Hij door God zelf uit de doden is opgewekt. Hij is de mensgeworden liefde van God. In zijn opstanding ligt uitgedrukt dat zonde en schuld, lijden en dood uiteindelijk zijn overwonnen. In deze hoop op het grensoverschrijdende handelen van God zelf ligt de kern van de christelijke boodschap en het hart van onze missie: *Als Christus niet is opgewekt, dan is onze prediking zonder inhoud, en zonder inhoud is ook uw geloof* (I Kor. 15,14).

2. 3

Kerk in dienst van het Rijk

Kerk-zijn is volgeling worden van Jezus Messias, navolging van Christus. Daar waar gemeenschap ontstaat rond de persoon en boodschap van Jezus Christus, ontstaat Kerk. Levend vanuit het perspectief van de verrijzenis van haar Heer is de Kerk geroepen tot medewerking aan het evangelie van Gods Koninkrijk, dat in Christus tot vervulling is gekomen. Daarmee staat de Kerk geheel en al in dienst van het Rijk van God, waarvan zij teken en werktuig wil zijn. De christelijke gemeenschap is boodschapper van het Goede Nieuws van het Koninkrijk Gods. Niet slechts in de zin dat zij de boodschap overdraagt, maar ook in de zin dat zij er zelf naar leeft, het belichaamt, ervan getuigt en aangeeft hoe het Goede Nieuws in haar eigen leven werkzaam is. In dit opzicht mogen we hier stellen: Kerk is missie - dienst aan een wereld die toekomst heeft.

Een dergelijk zelfverstaan van Kerk noopt tot zelfkritiek. Omdat het Rijk Gods niet alleen gave is, maar ook opdracht, is steeds onze eigen positie als christenen in het geding. We dienen de politieke en sociaal-maatschappelijke ontwikkelingen te volgen en te interpreteren vanuit de kritische waarden van het evangelie van Koninkrijk Gods. We staan zelf in een voortdurend leerproces. Kortom, we zijn zelf ook object van missie.

Tot de kern van onze missionaire opdracht hoort daarom dat de dragers van het Goede Nieuws daadwerkelijk bereid zijn zich te laten gezeggen allereerst door het Goede Nieuws zelf en vervolgens door de concrete situatie van mensen waarin de blijde boodschap mag klinken. Zij moeten bereid zijn opnieuw leerling te worden. Daarbij gaat het om meer dan alleen maar het lopen van een 'stage' of het afleggen van een bepaald traject 'alvorens' men zich in vreemde culturen of kringen begeeft en aan de slag kan gaan. Leerling-zijn is een fundamenteel missionaire levenshouding en al doende dienen wij steeds bereid te zijn onze houding kritisch te toetsen.

3 WEGEN VAN MISSIE

In de voorgaande twee hoofdstukken hebben we onze visie op missie toegelicht. Aangegeven werd eerst dat er sprake is van een veranderde context, waarin de Kerk nieuwe taken krijgt en waarin er ook nieuwe verhoudingen ontstaan tussen de lokale kerken in Noord en Zuid. Vervolgens werd duidelijk gemaakt wat het hart van de missie is.

Deze visie moet nu uitlopen in een beleid, een koers die we in deze tijd, in het bisdom Rotterdam willen volgen. Welke wegen van missie zijn er? Welke werkvelen zien wij vandaag de dag, ook voor het bisdom Rotterdam?

3.1 Geloven in gemeenschap en verbondenheid

Mede door de missionaire activiteiten in het verleden zijn over de hele wereld christelijke gemeenschappen opgebouwd en uitgebouwd. Meewerken aan het Evangelie *wereldwijd* vormt vanouds een centraal doel van de missie-opdracht, die niet voltooid genoemd kan worden. Ook nu nog worden wij gevraagd de kerken overzee te ondersteunen, door mensen en middelen ter beschikking te stellen via de landelijke missionaire organisaties. Middels deze instellingen krijgen vertegenwoordigers elders uit de wereld tevens de gelegenheid om hun eigen verhaal te vertellen. Missionaire bewustwording en fondswerving blijven derhalve karakteristieke wegen van het missiewerk. Daarnaast kunnen parochies ook zelf een particuliere actie opzetten voor een eigen missionaris of voor de gemeenschap, waarin deze werkzaam is. Dat versterkt de betrokkenheid bij de missieopdracht.

Het aangaan van directe betrekkingen met een partner-parochie elders in de wereld is een goede manier om binnen de Catholica van elkaar te leren en gestalte te geven aan de onderlinge gemeenschap (*communio*). Dat geldt niet enkel voor de contacten met de landen in het Zuiden maar evengoed voor die met landen in Oost-Europa, waar na de val van 'de muur' nieuwe verhoudingen en relaties zijn gegroeid. In dat kader mag het partnerschap tussen de bisdommen Rotterdam en Olomouc (Tsjechië), dat reeds enkele jaren bestaat, zonder meer exemplarisch genoemd worden. In de Intentieverklaring van december 1994 staat goed uitgedrukt waar het uiteindelijk om gaat: *We hebben elkaar nodig om onze roeping als kerk te hervinden in een tijd van diepgaande maatschappelijke veranderingen.*

Wederzijdse uitwisseling van ervaringen en activiteiten kan derhalve een nieuwe impuls opleveren voor de opbouw en uitstraling van onze eigen geloofsgemeenschappen ter plaatse. De zogenoemde missiekerken zijn inmiddels bruisende jonge kerken geworden, die door hun vitaliteit en andere accenten van gelovig-zijn op hun beurt voor ons een voorbeeld en een uitdaging vormen. Zij kunnen ons een weg wijzen bij het zoeken naar echte godsdienstigheid en naar nieuwe vormen van Kerk-zijn.⁹ Zij stellen ons de vraag naar ons eigen missionair elan: hebben onze geloofsgemeenschappen uitstraling naar anderen; leiden wij mensen binnen in het geheim van Gods liefde; nemen wij hen gastvrij op in ons midden; durven wij te getuigen van de hoop die in ons leeft? Intensieve contacten met zusterkerken kunnen ons brengen tot een nieuw verstaan van Evangelie en Kerk en tot een nieuw besef, dat iedere kerk van nature - of beter: uit genade - geëvangeliiseerd én evangeliserend is.

Missionaire spiritualiteit is niet los te zien van wereldwijde verbondenheid. De bezieling om met missie bezig te zijn, om te werken aan een wereld die toekomst heeft, wordt gevoed door het ideaal van het Koninkrijk Gods en door ontmoetingen met mensen die werken aan hetzelfde ideaal zowel in Nederland als daarbuiten.

In dit kader mag tenslotte niet voorbij gegaan worden aan de oecumene: het werk van de eenheid onder de christenen. De samenwerking van alle christenen op verschillende niveaus vormt een levendige uitdrukking van de band die ons reeds met elkaar verbindt en waarin Christus zelf zichtbaar manifest wordt.¹⁰ Zij is ook van groot belang voor een geloofwaardig getuigenis in de wereld. Want zoals het Tweede Vaticaans Concilie reeds stelt: de verdeeldheid onder de christenen brengt de heilige zaak van de evangelieprediking aan alle mensen schade toe en weerhoudt velen ervan het geloof te omhelzen.¹¹ De missionaire opdracht vergt een intensivering van de oecumenische contacten en samenwerking waar dat mogelijk is.

3. 2 Bereidheid tot interreligieuze ontmoeting en dialoog

Omdat de Kerk zichzelf verstaat als sacrament van eenheid en verzoening in de wereld, is ook interreligieuze ontmoeting een wezenlijk onderdeel van haar roeping en taak. Daadwerkelijk in dialoog treden met andere godsdiensten kweekt onderling begrip en is daarom een verrijking van allen die eraan deelnemen. Met elkaar in dialoog treden wil zeggen dat we wederzijds willen leren van elkaar in een intercultureel leerproces. Dit veronderstelt bereidheid tot luisteren en openheid om het standpunt van de ander in alle eerlijk-

heid te willen begrijpen. Dialoog heeft pas kans van slagen wanneer wij vooroordelen, onverdraagzaamheid en onjuiste informatie bespreekbaar durven maken en die vervolgens, terwille van echte ontmoeting, terzijde kunnen schuiven. In de dialoog met andere godsdiensten kunnen wij christenen wellicht onvermoede dimensies van onze eigen godsdienst ontdekken.

De specifieke invalshoek van waaruit de Kerk in dialoog treedt met de godsdiensten van de mensheid is uiteraard haar eigen getuigenis, het geloof, de hoop en liefde van het Evangelie en het vertrouwen dat de Geest mensen nader tot God en nader tot elkaar zal brengen. De Kerk gaat ervan uit dat er sporen van waarheid en elementen van heil aanwezig zijn in alle religies.¹² De dialoog dient daarom zo plaats te vinden dat de andere godsdiensten in hun waarde worden gelaten en worden gerespecteerd. De kracht die de dialoog tussen de godsdiensten voortstuwt zal het vertrouwen moeten zijn in een gemeenschappelijke vooruitgang op de weg van het religieuze zoeken en ervaren.¹³ Zo kan de dialoog leiden tot verrijking en verdieping over en weer.

We kunnen elkaar als mensen van verschillende godsdiensten ook nog op andere manieren tot steun zijn. In onze geseculariseerde, pluralistische samenleving wordt het gelovige standpunt steeds meer een minderheidsstandpunt. In deze situatie kan het zeer zinvol en inspirerend zijn steun te zoeken bij elkaar en onderling onderwerpen en maatschappelijke ontwikkelingen te bespreken en samen aan te pakken die alle religieuze tradities aangaan en na aan het hart liggen zoals discriminatie, racisme, werkloosheid, armoede en vereenzaming. We kunnen elkaar bijstaan door juiste voorlichting te geven over elkaars standpunten en actief corrigerend op te treden wanneer er sprake is van evidente vooroordelen over bepaalde levensbeschouwelijke denkbeelden van onszelf en van anderen. In gemeenschappelijkheid zullen wij ons ook krachtiger kunnen keren tegen racisme, onverdraagzaamheid en gewelddadige onderdrukking van religieuze en/of etnische minderheden in de diverse brandhaarden van de wereld.

Voor wat de dialoog betreft, komt een bijzondere plek toe aan het gesprek met de joden en de moslims die evenals de christenen de ene God aanbidden: de God van Abraham, Izaak en Jakob. De dialoog met de joden ligt het meeste voor de hand, omdat het christendom met het jodendom verbonden is door zijn oorsprong en door een rijke geestelijke erfenis. De geschiedenis van het verbond met Israël, het belijden van een enkele en unieke God die zich in deze geschiedenis openbaart, de hoop op God die komt en op zijn toekomstig rijk zijn gemeenschappelijk voor joden en christenen.¹⁴ De zending van Israël is niet voorbij. De weg van Israël, de weg van het verbond, is

als vraag open te midden van alle volkeren neergelegd. Daarnaast heeft de Kerk ook veel gemeen met de islam, want de islam erkent dat zijn volgelingen de ene God aanbidden, schepper van hemel en aarde. Juist omdat in de loop der eeuwen tussen christenen en moslims veel onenigheid en vijandschap is ontstaan, mogen wij ons aangespoord weten bij te dragen tot wederzijds begrip en samenwerking.¹⁵

De dialoog die wezenlijk tot de missionaire opdracht van de Kerk behoort houdt veel meer in dan ontmoetingen tussen de godsdiensten via officiële vertegenwoordigers of deskundigen. Elke gelovige kan proberen contact te leggen met iemand uit de buurt die tot een ander geloof behoort. Parochies kunnen het voortouw nemen door vertegenwoordigers van andere godsdiensten uit te nodigen of in te gaan op een uitnodiging van joden, moslims, hindoes of een andere godsdienstige groepering. Dit is een eerste stap om daadwerkelijk met elkaar in gesprek te treden. Het kan leiden tot het van de grond tillen van interreligieuze projecten ter verbetering van de samenleving. Hierbij kunnen parochies ondersteuning en stimulering krijgen op diocesaan niveau. Steeds zal daarbij ook teruggegrepen kunnen worden op de initiatieven van de wereldkerk. Ook op dit niveau is men terdege doordrongen van de noodzaak van interreligieuze dialoog. Zo bestaat binnen het Vaticaan sedert 1964 het Secretariaat voor de niet-christelijke godsdiensten, sinds 1988 Pauselijke Raad voor de interreligieuze dialoog geheten. Regelmatig worden er gebedsbijeenkomsten in Assisi georganiseerd met vertegenwoordigers van alle godsdiensten. Alle katholieken worden daarmee uitgenodigd de ontmoeting tussen de godsdiensten serieus te nemen. Daarom is het van belang dat ook in deze beleidsnota gekozen wordt voor extra aandacht voor de ontmoeting tussen de godsdiensten.

3. 3 Kiezen voor gerechtigheid en ontwikkeling

Inzet voor gerechtigheid en ontwikkeling beschouwen wij eveneens als een belangrijk aandachtsveld voor missie. *Barmhartigheid wil ik en geen offer* (Mt. 12, 7). Het christelijke geloof vertaalt zich in solidariteit, in aandacht voor armen, geringen en uitgesloten, zowel in eigen land als elders in de wereld. De verbondenheid met de kerken wereldwijd heeft ons juist voor de situatie in eigen land de ogen geopend.

Missie is aan mensen die buitengesloten zijn laten zien dat er een God is en dat er mensen zijn die om hen geven. Missie is aan deze mensen hun waardigheid terug geven. Het gaat bij dit alles om 'Het Goede Nieuws voor de Armen'.

Blinden zien weer en kreupelen lopen, melaatsen worden rein en doven horen, doden staan op en aan armen wordt de goede boodschap verkondigd (Mt. 11, 5).

Van Christus getuigen kan betekenen dat men profetische standpunten durft in te nemen, tegenover uitsluitingsmechanismen, corruptie en politieke krachten en machten die mensen dreigen te beroven van hun waardigheid en geluk. Gezien ons koloniale verleden en de huidige ijzeren greep van het Westen op het wereldhandelssysteem past ons een bescheiden opstelling. Als Kerk en als afzonderlijke gelovige dienen wij ons steeds de vraag te stellen hoe wij zelf uitsluitingsmechanismen kunnen doorbreken en hen die uitgesloten zijn van ontwikkelingskansen, toch kunnen laten deelnemen aan onze samenleving. Vandaar dat missie grote raakvlakken heeft met diaconie.

Onrecht en onderdrukking vragen voortdurend om analyse en daarbij aansluitende vormen van handelen. Die noodzaak om bij onszelf en in ons eigen werelddeel na te gaan waar de oorzaken van mondiaal onrecht en liefdeloosheid liggen wordt ook steeds sterker benadrukt door de mensen uit de landen in het Zuiden.¹⁶

In onze publieke discussie geven nu heel vaak economische argumenten - kosten en baten bijvoorbeeld - aan wat er gedaan moet worden.

Economische argumenten hebben zoveel zeggingskracht, dat ze ook op andere, niet-economische terreinen doordringen. Kerken hebben een eigen boodschap vanuit het Evangelie die de menselijke waarde boven de economische waarde stelt.

De oorzaken van veel problemen die met onrechtvaardigheid en onderdrukking te maken hebben moeten op het internationale vlak gezocht worden. De bisschoppelijke brief *Een nieuw missionair tijdperk* benadrukt, dat er aandacht moet zijn voor de verandering van politieke en maatschappelijke structuren die de kritiek van Gods beloften en vorderingen niet kunnen doorstaan.¹⁷ Om structurele veranderingen te bereiken, solidariteit op wereldniveau, is het belangrijk de beleidsmensen te beïnvloeden.

Binnen de analyse moeten we bedacht zijn op ongelijkheden tussen mannen en vrouwen. In de maatschappij verschillen de positie, problemen, wensen en mogelijkheden van vrouwen vaak van die van mannen. Net als tussen landen en volken, blijkt het ook tussen mannen en vrouwen vaak nodig om te werken aan het rechte trekken van scheve verhoudingen. Dit geldt evenzeer voor de verschillen in positie, problemen, wensen en mogelijkheden van allochtonen en autochtonen en van jongeren en volwassenen in de maatschappij.

Vanuit de wereldkerk worden wij daarbij uitgedaagd te zoeken naar een nieuw model van ontwikkeling. *'Verander van levenswijze om de honger te bestrijden' is het motto dat opgekomen is in kerkelijke kringen en aan de rijke volken de weg aanwijst om broeders (en zusters) van de armen te worden. Men moet terugkeren naar een meer sober leven dat gunstig is voor een nieuw model van ontwikkeling dat meer aandacht heeft voor de ethische en religieuze waarden.* Aldus bijvoorbeeld de paus in zijn encycliek over de missie.¹⁸

Deze uitspraak betekent tevens dat wij er begrip voor dienen te hebben als de mensen in het Zuiden voor een ander ontwikkelingsmodel kiezen dan het westerse ontwikkelingsmodel. Dit geldt des te meer in West-Europa, waar geïndustrialiseerde landen zich dreigen aaneen te sluiten tot een fort ten koste van andere landen en werelddelen.

Iedere individuele gelovige kan broeder of zuster van de armen worden door keuzen te maken met betrekking tot kritisch consumeren/consuminderen en kritisch bankieren. Kritisch consumeren is consumeren volgens rechtvaardige normen door bijvoorbeeld het kopen van producten met Max Havelaar keurmerk en producten uit de Wereldwinkel. Kritisch bankieren betekent niet alleen financiële, maar ook ethische criteria hanteren bij het bankieren. Voor parochies is er een taak weggelegd op het gebied van mondiale vorming: bewustmaking van onrechtvaardige structuren zowel ginds als hier. Een parochie kan tevens activiteiten ontplooiën op het gebied van kritisch consumeren en kritisch bankieren en kan gedragsverandering op deze terreinen stimuleren.

Kerken kunnen op landelijk niveau politieke beslissingen en de publieke opinie beïnvloeden op het gebied van ontwikkelingssamenwerking en de tweedeling hier. Ook op diocesaan en landelijk niveau zouden de mogelijkheden van kritisch consumeren en met name kritisch bankieren nader onderzocht moeten worden.

3. 4 Inzet voor vrede en ontwapening

Rechtvaardige maatschappelijke verhoudingen wereldwijd zijn niet los te zien van duurzame vrede. De constatering dat de wapenwedloop diefstal van de armen is ¹⁹ geeft dit verband kernachtig weer. In de landen in het Zuiden vergroot de wapenwedloop armoede, omdat er een relatief groot deel van de inkomsten aan wapens wordt uitgegeven. Dit gaat ten koste van uitgaven voor onderwijs en gezondheidszorg. Ook in het Westen gaan de defensie-uitgaven ten koste van ontwikkelingssamenwerking, onderwijs en gezondheidszorg. Tegelijkertijd bevordert de armoede de oorlog.

Veel etnische conflicten elders in de wereld ontstaan vanwege de onrechtvaardige verdeling van de natuurlijke hulpbronnen over de verschillende etnische groepen.

Met name in West-Europa worden we geconfronteerd met problemen die een draagwijdte hebben tot ver buiten onze regio. Het gaat daarbij om concrete vragen met betrekking tot de veranderende rol van de krijgsmacht, wapenproductie en wapenhandel. Maar ook gaat het over de morele veroordeling van het doden van elkaar, het bezit van kernwapens, de ideologische en andere drijfveren tot oorlog, de rol van religie daarin, de betekenis van verzoening, de preventie van geweld en de opbouw van een politieke ordening van vrede en gerechtigheid. Sinds de val van 'de muur' zijn de onderlinge verhoudingen tussen staten en etnische en religieuze groepen ontegenzeggelijk complexer geworden. 'Goed' en 'slecht' zijn vaak niet meer zo duidelijk te onderscheiden.

Voordat we tot morele beoordelingen kunnen komen, is er de noodzaak van een nieuwe analyse van de problematiek. Deze nieuwe analyse vraagt ook een eigentijdse vertaling naar handelen.

Bij vrede gaat het om het kritisch samenleven van mensen. Vredesvragen liggen dus ook op het terrein van hoe we als mensen omgaan met elkaar en hoeveel ruimte we elkaar en nieuwkomers van elders gunnen. Het wordt voor vluchtelingen en asielzoekers steeds moeilijker om Fort Europa binnen te komen. De stroom van vluchtelingen en asielzoekers kan niet los gezien worden van politieke en economische situaties en religieuze spanningen in de landen waar mensen vandaan komen. Dat betekent dat de problematiek van vluchtelingen en asielzoekers een vredesvraagstuk is en daarmee tevens een aandachtsveld van missie. *Wanneer er vreemdelingen in uw land wonen, mag u die niet slecht behandelen. U moet hen beminnen als uzelf, want u bent zelf vreemdeling geweest in Egypte (Lev. 19, 33-34).*

Elke individuele gelovige kan langs geweldloze weg werken aan een rechtvaardiger en vredzamer mondiale samenleving door de vredesbeweging of een vluchtelingenorganisatie te ondersteunen.

Op parochieel niveau kunnen mensen via themavieringen en bijeenkomsten bewust gemaakt worden met betrekking tot de structuren van onderdrukking en geweld waarin zij leven of meer zicht krijgen op de oorzaken van het vluchtelingenprobleem en de situatie van vluchtelingen en asielzoekers. De parochie kan concrete activiteiten voor vluchtelingen en asielzoekers ondersteunen of zelf organiseren wanneer er vluchtelingen of asielzoekers in de parochie of in de gemeente wonen.

Op diocesaan en landelijk niveau kan de kerk haar stem laten horen op het gebied van vredesvraagstukken, de vluchtelingenproblematiek en de opname van asielzoekers.

3. 5 Zorg voor heelheid van de schepping

Terecht wordt de heelheid van de schepping in één adem genoemd met gerechtigheid en vrede. Onze economie staat in het teken van het oneindig doorgroeien van bezit en rijkdom; een groei die slechts ten goede komt aan een klein gedeelte van de wereldbevolking en een bedreiging vormt voor ons milieu en de toekomstige generaties. Omdat er geen grenzen gesteld worden aan de groei, worden zowel mensen als milieu uitgebuit. De aarde zou ten onder gaan als alle mensen zo zouden leven als de bewoners van de geïndustrialiseerde landen. Met een kwart van de wereldbevolking gebruiken wij in het rijke westen driekwart van alle grondstoffen en energievoorraden. Daarnaast dumpen de Westerse landen steeds meer chemisch afval in de landen in het Zuiden.

Om de toekomst van Gods schepping veilig te stellen, moeten we niet alleen de aarde bewerken, maar haar ook bewaren. De aarde is een geschenk van God aan ons allen. Wij zijn geen eigenaars, maar beheerders. *Aan de Heer behoort de aarde en al wat zij omvat* (Ps. 24, 1). Wij hebben echter de aarde aan ons onderworpen en de schepping willekeurig en zelfzuchtig uitgebuit. Wij nemen meer van de aarde dan wij geven en daarmee zijn wij de bodem onder ons bestaan aan het weghalen.

God wil een alles omvattende verlossing en vernieuwing van zijn schepping. Hij wil dat daarin alle verhoudingen worden rechtgezet, van de mensen tot God, van de mensen tot elkaar, en van de mensen tot hun milieu. ²⁰ Vandaar dat zorg voor de schepping een belangrijk aandachtsveld van missie is. Zorg voor de schepping betekent respect voor de totale schepping, voor het hele leven. Een goed beheer van de aarde nu is niet alleen belangrijk voor de huidige generatie, maar ook met het oog op de komende generaties. Wanneer wij als leerlingen van Jezus het zout van de aarde en het licht van de wereld willen zijn, wanneer wij onze verantwoordelijkheid willen nemen voor de toekomst van Gods Schepping, zullen wij onze rijkdom daadwerkelijk moeten delen en daarom ons overvloedig consumeren moeten beperken.

Iedere gelovige kan in zijn of haar levenswijze zoveel mogelijk rekening proberen te houden met het milieu door te consuminderen en ecologisch verantwoord te consumeren, energie te besparen, zuinig te zijn met water, afval te beperken en dergelijke. Een andere mogelijkheid is lid worden van een milieuorganisatie of investeringen in milieuvriendelijke bedrijven stimuleren door groen te gaan beleggen.

Op parochieel niveau kan het milieu op de agenda gezet worden via themavieringen, bijeenkomsten over zorg voor de schepping, activiteiten op het gebied van interne milieuzorg in het kerkgebouw zelf of groen beleggen. Het is belangrijk de elementen in het christendom opnieuw te ontdekken die ons helpen onze verantwoordelijkheid voor Gods schepping beter te verstaan en waar te nemen. Kerken kunnen zich aansluiten bij internationale initiatieven op het gebied van milieu en ontwikkeling.

Op diocesaan en landelijk niveau kunnen de kerken de politieke opinie en het publieke debat beïnvloeden op het gebied van zorg voor de schepping.

Mogelijkheden op het gebied van ecologisch verantwoord consumeren, interne milieuzorg en groen beleggen zouden nader onderzocht kunnen worden.

Waar in het voorafgaande de grote contouren zijn geschetst van missionair werk anno 1998, willen we nu een poging wagen deze te vertalen naar een beleidsplan voor de Diocesane Missieraad (DMR) in het bisdom Rotterdam voor de komende vijf à tien jaar. Wat kan missionair handelen inhouden in de gesecculariseerde en pluriforme samenleving van de Randstad?

4.1 Diocesane kanalen

Het bisdom Rotterdam heeft als één van de doelstellingen de missionaire bewustwording van de katholieke gemeenschap. Hiertoe zijn er de Diocesane Missieraad en het Diocesaan Missiesecretariaat. De DMR ontwikkelt het missionair beleid en geeft de missionaire bewustwording vorm. Het Missiesecretariaat verzorgt de beleidsvoorbereiding, de missionaire bewustwording, de dienstverlening aan groepen en ondersteunt de campagnes van de missionaire organisaties.

Zowel in parochies en dekenaten als in diocesane organen beoogt de Raad de bezinning te stimuleren op wat het betekent om missionair kerk te zijn in deze tijd. De belangrijkste structuur voor het aan de orde krijgen van de missionaire bewustwording in parochies is het netwerk van parochiële en dekenale MOV-groepen. Zij zijn de spil van het missionaire werk binnen dit bisdom door hun niet aflatende inzet voor de acties van landelijke missionaire organisaties, eigen missionarissen en diverse andere projecten. Zij werken hierbij samen met andere parochiële groepen zoals werkgroepen voor liturgie, catechese en diaconie. De relatie met de diaconale groepen op parochieel niveau en op dekenaal niveau moet nog verhelderd worden. In toenemende mate werken MOV-groepen samen met hun protestantse zustergruppen voor ZWO (Zending, Werelddiaconaat en Ontwikkelingssamenwerking) en andere plaatselijke organisaties die opkomen voor dezelfde belangen zoals Wereldwinkels of Amnesty-groepen.

De DMR biedt in samenwerking met het Missiesecretariaat handreikingen aan voor reflectie en actie rond missionaire thema's aan parochiële en dekenale werkgroepen op diverse terreinen. We denken hierbij op de eerste plaats aan de thema's van de Missionaire Agenda/Liturgie Katern, maar daarnaast ook aan actuele acties waar de missionaire beweging zich achter heeft gesteld.

Middelen hierbij zijn het contactblad MOVaria, de missionaire vorming via basiscursussen, Pastorale School, presentatiebijeenkomsten rond de Missionaire Agenda en interkerkelijke platformdagen. Daarnaast biedt het Missiesecretariaat ondersteuning bij het oprichten en in stand houden van dekenale MOV-groepen.

Het realiseren van de missionaire opdracht vraagt om een zo breed mogelijk draagvlak. Om dit te bereiken is als het ware een dubbele strategie nodig: via interne relaties naar binnen toe, om een bezinning op de missionaire opdracht van de kerk te stimuleren en de kerk met het gezicht naar de wereld toe gekeerd te houden; via externe relaties naar buiten toe, om als kerkelijke groepering aansluiting te vinden bij verwante organisaties en bewegingen buiten de kerk. Het is belangrijk dat daar de komende jaren de volgende stappen in worden gezet:

a) via interne relaties:

- Versterken van contacten met de dekensvergadering en dekenale pastoresberaden.
- Opbouwen van structureel en regelmatig overleg met het Diocesaan Bestuurscollege en met de diverse beleidscommissies in het bisdom Rotterdam op o.a. het terrein van Diaconie, Jeugd en Jongeren.

b) via externe relaties:

- Al dan niet op project-basis samenwerking zoeken dan wel versterken met groepen of organisaties van jongeren, vrouwen, migranten, vluchtelingen, etc. om daarmee nieuwe missionaire mogelijkheden te verkennen. (Voor zover deze groepen ook binnen de kerk aanwezig zijn, ligt het uiteraard voor de hand dat daarmee samengewerkt wordt.) Met wie concreet contact gezocht wordt, zal afhangen van het thema en de plaatselijke mogelijkheden. Wat contacten met jongeren betreft zal de mogelijkheid van een proefproject van één of twee parochies met Jongeren-pastoraat en/of 'Missie en Jongeren' worden verkend. In de afzonderlijke jaarplannen van het Missiesecretariaat zal dit nader worden uitgewerkt.

Naast het in stand houden en versterken van de missionaire mentaliteit en structuren binnen het bisdom, worden de komende vijf à tien jaren door de DMR initiatieven ondernomen m.b.t. de thema's die in hoofdstuk 3 beschreven zijn.

4. 2 Beleidsprioriteiten

Meer concreet worden door de DMR, in samenwerking met het Missiesecretariaat, de komende vijf à tien jaren de volgende activiteiten opgezet:

Geloven in gemeenschap en verbondenheid

- Om de verbondenheid wereldwijd te stimuleren zullen mogelijk jaarlijks cursussen over missionaire spiritualiteit gegeven worden in samenwerking met missionaire organisaties. Begonnen wordt met een cursus van Solidaridad waarin de eigen spiritualiteit gespiegeld wordt aan de indiaanse spiritualiteit en nagedacht wordt over de eigen economische positie.
- Om de gemeenschapsvorming wereldwijd te bevorderen zullen het bisdombrede contact met Olomouc en parochiële groepen, die een contact in het buitenland hebben, ondersteund worden. Verder zullen mogelijkheden voor nieuwe communio-achtige activiteiten verkend worden. In dit kader zal het Missiesecretariaat onderzoeken of het mogelijk is communio-projecten op te zetten tussen kerkelijke (MOV-) vrijwilligers, allochtone kerken in het bisdom Rotterdam en parochies in het betreffende thuisland. De mogelijkheid van een communio-project met Suriname wordt als eerste bekeken.

Bereidheid tot interreligieuze ontmoeting en dialoog

- De in 1993 door het Missiesecretariaat ontwikkelde cursus 'De islam door vrouwenogen', gericht op de ontmoeting van christelijke en moslim-vrouwen, blijkt goed te voldoen en zal worden geprolongeerd. Daarnaast zal dit aanbod worden uitgebreid naar mannen- of gemengde groepen.
- De initiatieven op het gebied van de ontmoeting en dialoog tussen christenen en moslims in het bisdom Rotterdam zullen door middel van een mondelinge enquête met een aantal contact-personen geïnventariseerd worden. Via deze inventarisatie wordt getracht zicht te krijgen op de behoefte aan ondersteuning op dit gebied. Zo nodig zal er een nieuw aanbod ontwikkeld worden aansluitend bij deze behoefte.

- Gestreefd wordt naar een geleidelijke verbreding van de interreligieuze dialoog met aanhangers van andere godsdiensten. Zo mogelijk vooraf gegaan door een inventarisatie van initiatieven op dit gebied.

Kiezen voor gerechtigheid en ontwikkeling

- Het consumeren volgens rechtvaardige normen en het kritisch bankieren (onder andere via EDCS/NVOC) zullen zowel op individueel, parochieel als diocesaan niveau gestimuleerd worden. De activiteiten richten zich zowel op MOV-groepen, diaconie- en caritas-groepen. Dit programma zal afgestemd worden met de Diocesane Beleidscommissie voor Diaconie.
- Er zullen bondgenootschappen gesloten worden met andere gelijkgerichte groepen zoals (oecumenische) werkgroepen voor diaconie, vrouw en geloof, en groepen van direct betrokkenen zoals vrouwen in de bijstand, EVA, Arbeidspastoraat, De Arme Kant. Bij toerustingsactiviteiten zal zoveel mogelijk een verband worden gelegd tussen armoede ginds en hier.
- Ook zal er meer systematisch aandacht worden gegeven aan mogelijkheden tot politiek lobbywerk m.n. via het Bureau Beleidsvorming Ontwikkelingssamenwerking.

Inzet voor vrede en ontwapening

- Met betrekking tot het vredeswerk zullen nieuwe campagnes van Pax Christi en Justitia en Pax ondersteund worden. Ter promotie van de vredesbrief van de bisschoppen wordt in 1999/2000 in samenwerking met Pax Christi een cursus over de thema's in de vredesbrief aangeboden.
- Er zal aandacht geschonken worden aan het probleem van de vluchtelingen en asielzoekers via het organiseren van een uitwisselingsbijeenkomst, in samenwerking met diaconale organen, voor kerkelijke vrijwilligers die actief zijn voor vluchtelingen en asielzoekers. Verder zullen concrete activiteiten ondersteund worden zoals kerkasiel, projecten in de regio van oorsprong en opvang hier van de Stichting Mensen in Nood, de Vereniging voor Vluchtelingenwerk Nederland, de werkgroep Nederlandse Religieuzen voor Vluchtelingen en Amnesty-werkgroepen.

Zorg voor heelheid van de schepping

- Er zal aandacht gevraagd worden voor specifieke milieu-campagnes van organisaties waarmee wij ons verbonden weten zoals Kerk en Milieu.
- De samenhang tussen vrede, gerechtigheid en heelheid zal zichtbaar gemaakt worden in al het educatieve werk en er zal geattendeerd worden op de mogelijkheden van milieuvriendelijk gedrag, ecologisch verantwoord consumeren en groen beleggen zowel op individueel, parochieel als diocesaan niveau. Initiatieven op het gebied van interne milieuzorg in kerkgebouwen zullen gestimuleerd worden.

5 MISSIE ALS OPDRACHT VAN DE GEHELE GELOOFSGEMEENSCHAP

De kerk is wezenlijk missionair. *De missieactiviteit is niets anders en niets minder dan de openbaring of verschijning en de vervulling van het plan van God in de wereld en in haar geschiedenis, waarin God door de missie de geschiedenis van het heil voltooit.*²¹ Missie is deelname aan de zending die Christus ontving van zijn Vader, het meewerken aan de komst van het Rijk Gods. Het Koninkrijk Gods is het allesomvattend beeld van een wereld die toekomst heeft, het is de wereld die God op het oog heeft. Een wereld waar vrede, gerechtigheid en heilheid van de schepping heersen. Zo verstaan beperkt missie zich niet tot de zogenaamde missielanden ginds, maar bevat het een blijvende opdracht voor de gemeenschap van gelovigen hier, zo schreven we.

In ons bisdom is de missionaire opdracht de laatste jaren vertaald in een 'mission statement', ontleend aan 2 Tim. 1,8, dat de lijfspreuk van de bisschop is geworden: *Collabora evangelio* - laat ieder zijn/haar deel bijdragen in de inspanning voor het Evangelie. Het appèl dat daarin verscholen zit, wordt concreet in de drieslag: spiritualiteit, solidariteit en soberheid. Spiritualiteit is het in contact treden met God, met de Heilige Geest en hierdoor een persoonlijke relatie met Hem opbouwen. Solidariteit is het openstaan naar elkaar, elkaar respecteren en elkaar helpen om het leven van alledag draaglijk en mooi te maken. Soberheid is het bewust afstand nemen van alle overvloed, het niet instemmen met de 24-uurs economie, meer tijd nemen voor elkaar en wat minder aan ons eigen 'ik' denken. Hiermee bieden we als christenen tegenwicht aan de secularisering, de individualisering en de economisering van onze samenleving. Het gaat om het herstellen van de relatie met God, met de mens en het milieu.

Meewerken aan het evangelie hebben wij in deze nota vooral vertaald naar de consequenties voor de agenda van de Diocesane Missieraad op het vlak van missie, ontwikkeling en vrede. Het werken aan deze agendapunten kan een extra dimensie geven aan de opbouw van de kerk en stimuleert dat de kerk naar buiten gericht blijft. Het zorgt dat de kerk een open venster op de wereld houdt. Toch is de missionaire opdracht uiteindelijk een taak voor de hele geloofsgemeenschap op alle niveaus: diocesaan, parochieel en individueel. In onze omgeving, in onze gezinnen, in onze werkkring, in onze vrije tijd, in onze geloofsgemeenschappen kunnen we allen ons deel bijdragen in de inspanning voor het Evangelie.

Tenslotte, bij de publicatie van een beleidsnota is het goed om te bedenken dat wij *Gods Volk Onderweg* zijn. Door in te gaan op concrete noden van mensen die wij onderweg ontmoeten (Lucas 10, 25-37) maken wij onze zending waar. Deze opmerking relativeert en geeft aan dat niet alle activiteiten van tevoren te plannen zijn. Het goede moment om te handelen, de kairos, komt altijd ongelegen en onverwacht. Dat vraagt om een houding van waken en bidden, van alertheid en ontvankelijkheid: *Uw Rijk kome*.

NOTEN

- ¹ Bepalingen inzake het Diocesaan Missiesecretariaat, *Analecta* van het Bisdom Rotterdam, 39 (1994) pg. 128-130
- ² Missiebegrip in beweging, Eric Manhaeghe, Kessel-Lo 1995, pg. 35-37
- ³ Constituties & Decreten van het Tweede Vaticaans oecumenisch concilie (1966), 1986, *Ad gentes divinitus*, 9
- ⁴ Bisschoppelijke brief "Een nieuw missionair tijdperk", 1974, 10
- ⁵ Bisschoppelijke brief "Een nieuw missionair tijdperk", 1974, 25
- ⁶ vgl. *Gaudium et Spes* 11 en 44
- ⁷ Encycliek *Redemptoris Missio*, 1991, 37
- ⁸ Encycliek *Redemptoris Missio*, 1991, 39
- ⁹ Bisschoppelijke brief "Een Nieuw Missionair Tijdperk", 1974, 22
- ¹⁰ Encycliek "Ut unum sint", 1995, 40
- ¹¹ Constituties & decreten van het Tweede Vaticaans oecumenisch concilie (1966), 1986, Verklaring over de katholieke deelneming aan de oecumenische beweging, *Unitatis redintegratio*, 1
- ¹² Constituties & Decreten van het Tweede Vaticaans oecumenisch concilie (1966), 1986, Verklaring over de houding van de kerk ten opzichte van de niet-christelijke godsdiensten, *Nostra Aetate*, 2
- ¹³ Encycliek *Redemptoris Missio*, 1991, 56
- ¹⁴ Constituties & Decreten van het Tweede Vaticaans oecumenisch concilie (1966), 1986, Verklaring over de houding van de kerk ten opzichte van de niet-christelijke godsdiensten, *Nostra Aetate*, 4
- ¹⁵ Constituties & Decreten van het Tweede Vaticaans oecumenisch concilie (1966), 1986, Verklaring over de houding van de kerk ten opzichte van de niet-christelijke godsdiensten, *Nostra Aetate*, 2
- ¹⁶ Bisschoppelijke brief "Een nieuw missionair tijdperk", 1974, 25
- ¹⁷ Bisschoppelijke brief "Een nieuw missionair tijdperk", 1974, 10
- ¹⁸ Encycliek *Redemptoris Missio*, 1991, 59
- ¹⁹ Constituties & Decreten van het Tweede Vaticaans Oecumenisch Concilie (1966), 1986, *Gaudium et spes*, 81
- ²⁰ Bisschoppelijke brief "Een nieuw missionair tijdperk", 1974, 9
- ²¹ Constituties & Decreten van het Tweede Vaticaans oecumenisch concilie (1966), 1986, *Ad gentes divinitus*, 9

uitgave

© Bisdome Rotterdam (1998)

ontwerp & vormgeving Ron Breugelmans, Rotterdam

druk

TDS drukwerken, Schiedam

